

Wie van de lezers van Vrij en Blij kent niet het gezellige ganzenbord. Hoeveel prettige uren hebben grooten en kleinen gesleten rondom dat overal gebruikte spel, vooral als ter wille van de jongeren, heel de familie meespeelde. En al de nieuwere spelen hebben het oude ganzenspel, waarvan het gewoonlijk variaties zijn, niet kunnen verdringen.

Het ganzenspel is inderdaad al heel oud. Hugo de Groot — de beroemde geleerde, die zich met zulke eenvoudige spelen kon vermaken, ook toen hij reeds een beroemd man was — speelde niet alleen met den drijftol maar ook met het ganzenbord en maakte er zelfs een gedicht op in de Latijnsche taal. „Ludus anseris,” schreef hij er boven, d.i. spel der ganzen.

Uit een stadsverordening, uitgevaardigd te Brussel, blijkt dat reeds in 1342 het ganzenspel daar bekend was. Er zijn zelfs geschiedkundigen die beweren, dat in het oude Rome het spel gespeeld werd. De aanleiding tot die bewering is stellig het feit, dat sedert Rome gered werd door het geschreeuw van ganzen, die in een donkeren nacht den naderbij sluipenden vijand deden opmerken — de gans er in hooge eere werd gehouden. Misschien is dat echter ook de eenige grond voor de bewering. Anderen zoeken den oorsprong van het ganzenspel in Noordelijker streken en brengen het in verband met Moeder de Gans, die langen tijd heeft gegolden als de bron van zoovele verhalen voor kinderen.

Dat het ganzenspel zich zoovele jaren — we mogen wel zeggen eeuwen — heeft kunnen staande houden en niet werd verdrongen door andere spelen, die bij den eersten oogopslag er veel aantrekkelijker uitzien, is maar niet toevallig. Er ligt aan het ganzenspel een diepen zin ten grondslag en al weten de meesten die zich er mee vermaken daar niets van, 't is of het gevoeld wordt dat er meer achter steekt. En de gewaarwordingen en ervaringen bij het ganzenspel zijn zoo echt menschelijk, zoo geheel in overeen-

stemming met wat het leven ons te genieten en te lijden geeft.

Dat willen we in deze regels onzen lezers aanwijzen, misschien komt het hun in de herinnering als ze het ganzenbord eens weer op de tafel hebben en spelen ze het oude spel met des te meer belangstelling.

Op het ganzenbord wordt geteld tot 63, een getal dat gekozen werd omdat men in vroeger eeuwen den duur van het menschelijk leven stelde op 63 jaar, Het 63ste levensjaar noemde men dan ook het „moordjaar” en wie het achter den rug had ademde weer wat ruimer, in de hoop 't nog eenige jaren te kunnen uithouden. De wijze waarop men tot die meening kwam is al heel zonderling. Men hield n.l. de getallen 7 en 9 beide voor „ongelucksgetallen” en het getal dat verkregen werd door deze beide te vermenigvuldigen moest al op iets heel ongelukkig wijzen d.w.z. het einde van 't leven. Als men 't spel begint komt al heel gauw de stoornis, zooals de mensch al heel spoedig in aanraking komt met de ongemakken des levens. Daarop doelt de brug, waar men zijns ondanks tol moet betalen. Is men de eerste moeilijkheden te boven dan gaat voor de meesten de levensweg ongestoord verder totdat de verleidingen en verzoekingën komen van den jongelingsleeftijd, op het ganzenbord zinnebeeldig voorgesteld door de herberg No. 19. Wie daarin terecht komt moet er blijven tot hij zijn schuld heeft betaald en zijn beurt eens laten voorbijgaan d.w.z. een deel van zijn geluk verliezen. Maar evenals in 't leven niet ieder op die klip stoot, komt ook bij 't ganzenspel niet ieder op No. 19 terecht. Velen gaan er overheen zonder er door gehinderd te worden. Tot aan den mannelijken leeftijd gaat, na 't overwinnen van de verleidingen der jongelingsjaren de weg verder vrij gemakkelijk voort. Het begin van den mannelijken leeftijd wordt op 't ganzenbord aangeduid door No. 26. Op 26 jarigen leeftijd rekenden vroegere geslachten deze te beginnen. Op gemakkelijke wijze wordt No. 26 bereikt door bij 't begin van 't spel 3 en 6 te werpen. Drie is n.l. het eerste volmaakte oneven getal (getal met een begin, midden en einde) en zes het eerste volmaakte even getal. Wie even en oneven, d.i. geestelijk en lichamelijk het volmaakte heeft gegrepen, bereikt heel gemakkelijk den mannelijken leeftijd.

Toch zijn er ook dan nog gevaren, die op 't ganzenbord zinnebeeldig worden voorgesteld door den put (No. 31), den doolhof

(No. 42) en de gevangenis (No. 52) en waarin men geraken kan door eigen schuld of die van anderen. Uit de eerste moet men door anderen worden gered zal men niet omkomen. Uit den Doolhof moet men terugkeeren om met meer voorzichtigheid nog eens denzelfden weg te gaan. Ook uit de gevangenis komt men slechts door de hulp van anderen, evenals uit den put.

Eerst na vele wederwaardigheden bereikt men na den mannelijken leeftijd den ouderdom, die, omdat de ouden dezen op het 53ste jaar rekenden te beginnen, op het ganzenbord wordt voorgesteld door het getal 53. Evenals No. 26 gemakkelijk wordt bereikt door 3 en 6 te werpen, komt men terstond op 53 door het werpen van 4 en 5. De beide laatste zijn n.l. geluksgetallen, 4 omdat z'n beide deelen zoowel bij optelling als bij vermenigvuldiging steeds hetzelfde getal opleveren en 5 omdat het met zichzelf of een ander oneven getal vermenigvuldigd, steeds weer zelf te voorschijn komt. De bedoeling is dat indien lichaam en geest steeds met elkaar in harmonie zijn (zooals de deelen van 't getal 4) en men steeds zich zelf gelijk blijft (zooals 't getal 5) men gemakkelijk den ouderdomsleeftijd bereikt.

Is eenmaal deze leeftijd bereikt dan gaat de levensweg langzaam verder. Niet allen echter komen tot den hoogst bereikbaren leeftijd. Velen worden, eer ze dien bereikten, verrast door den dood. Het ganzenbord maakt dit aanschouwelijk door op No. 58 te plaatsen den dood, die, voor wie er op komt, een einde maakt aan zijn spel. Slechts weinigen komen op 63 d. w. z. bereiken den leeftijd waarop men oud en verzadigd van al wat het leven biedt, z'n aardische bestaan eindigt.

